Arbetspension

1:2015

PENSIONSTAK?

Professor Joakim Palme svarar på frågan.
S. 4

BRYSSEL IDAG:

Arbetsförmåga eller ålder som pensionskriterium?
S. 14

FÖRTROENDET

Tror folket på pensionen? Undersökning ger svar.
S. 18

BOKSLUT

Hårda fakta om arbetspensionspengarna.
Mittuppslaget

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

INNEHÅLL Arbetspension 1 · 2015

Thomas Antas skriver om företagarpensioner.

Arbetsförmågan, inte åldersgränser, betonas i EU:s pensionspolitik.

3 LEDARE
Upprörande pensioner

4 INTERVJU
Pensionstak skapar ingen jämlikhet, säger professor **Joakim Palme**.

8 GÄSTKOLUMN
av Thomas Antas

9 UNDER LUPPEN
Pensionsåldern tuffar på uppåt i Europa.

12 MEDELPENSION
En och en halv miljon pensionärer får 1 588 €/mån i genomsnitt.

BOKSLUTSBILAGA
Arbetspensionsanstalternas bokslutssiffror år 2014.

13 PENSIONSREFORMEN
Lagförslagen lämnas till riksdagen i höst.

14 I BRYSSEL
Nya pensionspolitiska vindar blåser inom EU.

17 UTLANDSARBETE
Allt fler arbetar också utomlands.

18 FORSKNING
Forskaren **Mervi Takala** skriver om förtroendet för pensionsskyddet.

Många vill ha ett pensionstak, men frågan är inte så enkel.

20 JORDEN RUNT

22 AKTUELLT

23 UTNÄMNINGAR

24 NYA PUBLIKATIONER

Pensionsåldern tuffar på uppåt.

Upprörande pensioner

MAN SKULLE TRO att folk blir upprörda över löneskillnader, alltför stora inkomster eller ärvda förmögenheter.

Men nej – de är småsaker jämfört med pensioner. Det verkar nämligen vara så att just olika stora arbetspensioner är det som väcker mest indignation. En del får gärna få hög lön, men när det kommer till pensioner tar toleransen slut.

En stor del av folket anser det rättvist att inkomstfördelningen är jämn i pensionsåldern. Man undrar varför de som redan har fått bättre lön än andra också ska få bättre pension.

GANSKA MÅNGA TYCKER också att ett pensionstak skulle vara rättvist. Det skulle bara kännas rätt, utan desto mer motivering.

Arbetspensionssektorn svar på människors känslor bygger oftast på fakta. Det är emellertid inte det bästa sättet, eftersom fakta och känslor inte hör till samma språkgrupp.

Det kan också vara en orsak till att finländarnas förtroende för pensionsskyddet och pensionssystemet har minskat från år 2011 till år 2014, med nästan alla mått mätt. Det visar en ny undersökning.
Resultaten är oroväckande. Knappt hälften tror på att pensionen kommer att garantera en skälig utkomst i ålderdomen. Bara var tredje tror på att hen ska få sin utlovade pension. Endast en femtedel ger sin välsignelse till att pensionsåldern knyts till medellivslängden. Det är en stor ändring, vilket givetvis gör folk osäkra.

ARBETSPENSIONSSKYDDET har reformerats många gånger under sin mer än 50-åriga historia. Tidskrifterna Arbetspension och Työeläke fyller också 50 år och firar med en förändring: papperstidningen får en digital, flexibel systertidning.

Märkesåret till ära utlyser vi också en skrivtävling, där var och en kan presentera sin egen modell för ett välfungerande arbetspensionssystem. Hurdant arbetspensionssystem skulle du lita på? Delta och påverka! ■

Kati Kalliomäki,
chefredaktör
Twitter: @KatiKalliomaki

Karoliina Paatos

Pensionsskyddscentralen
ELÄKETURVAKESKUS

Arbetspension är en fack- och intressegruppstidskrift som ges ut av Pensionsskyddscentralen.

UTGIVARE
Pensionsskyddscentralen
www.etk.fi

E-TIDSKRIFT **NYHET!**
tidskriften-arbetspension.fi

REDAKTIONENS E-POST
tyoelake-lehti@etk.fi

CHEFREDAKTÖR
Kati Kalliomäki

REDAKTIONSSEKRETERARE
Pia Hansson

REDAKTIONSRÅD
Johanna Aronen (Varma)
Kimmo Karppinen (Sjömanspensionskassan)
Tuulikki Lepomäki-Lahtinen (Elo)
Mari Rehn-Kiukkonen
(Pensionsskyddscentralen)
Mikko Sankala (Pensionsskyddscentralen)
Maija Träskelin (Keva)

MEDARBETARE I DETTA NUMMER
Thierry Charlier, Olli Häkämies, Anne Iivonen, Antti Karkiainen, Harriet Lindahl, Peter Lindström, Kari Lindstedt, Karoliina Paatos, Fredrik Persson, Lotta Rantala, Katri Saarteinen och Kai Widell.

Prenumerationer och adressändringar
aineistotilaukset@etk.fi
telefon 029 411 2500

GRAFISK FORMGIVNING OCH SIDFRAMSTÄLLNING
Cilla Lehtonen
Aste Helsinki Oy

TRYCK
PunaMusta Oy
papper UPMFine 100 g/m2

49 årgången
ISSN-L 0564-5808
Helsinki 2015

Arbetspension utkommer två gånger om året, nästa nummer utkommer i december.

NO	MATERIAL	UTKOMMER
2	fre 06.11	må 7.12

PÄRMBILD:
Lehtikuva/Fredrik Persson

PEFC
PEFC/02-31-151
Tryckcak, 441-619

Borde arbetspensionens storlek begränsas i Finland? Sverige har ett pensionstak. Taket är inte problemfritt, säger professor Joakim Palme.

TEXT PETER LINDSTRÖM
PERSONFOTON LEHTIKUVA/ FREDRIK PERSSON
FOTON KAI WIDELL

Professor Joakim Palme:

PENSIONSTAK SKAPAR MERA PROBLEM

Joakim Palme ser en fara för populism i pensionstaket. Det öppnar portarna för nedskärningar i socialskyddet.

”Pensionstaket öppnar porten för nedskärningar i socialskyddet.”

De stora arbetspensionerna gnager på folkets förtroende för social rättvisa. I Finland är jättepensionernas antal litet, men för somliga av oss kan också det vara för mycket.

Joakim Palme, professor i statskunskap vid Uppsala universitet, hur stor får pensionen bli egentligen?

– Svaret beror på vad man avser med pension. För mig är det uppskjuten lön.

– Pensionen är rättvis när individen betalar pensionsavgifter från sin lön och får i gengäld en rimlig ersättning under pensionsåren. Detta är det inkomstrelaterade socialskyddets logik i Norden och en stor del av Europa, berättar Palme.

Palme anser att de stora pensionerna är rättvisa, men de är inte ett tecken på jämlikhet i samhället. Att sträva efter större jämlikhet genom att beskära jättepensionerna skulle dock vara fel.

– Det blir bara värre med pensionstaket.

DEN RIKE GAGNAR ÄVEN DEN FATTIGE

När staten gör beskärningar i stora pensioner kommer samhällsklassernas intressen på kollisionskurs, enligt Palme.

Ett typexempel är Stor-Britannien, som efter andra världskriget strävade efter större jämlikhet i social välfärd. Men de bättre lottade nöjde sig inte med pensionstaket och de jämnstora pensionerna. De byggde till sig ett fördelaktigare pensionsskydd med hjälp av avtalspensioner och privata försäkringar. Den brittiska modellen för social välfärd fragmenterades.

– Med pensionstaket uppstår det i samhället grupper som strävar efter lösningar för enbart sitt eget bästa. Det är i deras intresse att skydda sina egna förmåner och inte bygga en gemensam välfärd som skulle skydda också de mindre bemedlade i samhället.

– Exempel från många andra länder visar på samma sätt att en inkomstrelaterad pension ger större jämlikhet i samhället.

Inte heller den svenska socialpolitiken har lyckats på sistone. Till exempel sjukpenningens inkomsttak har blivit problematiskt. I mitten av 1980-talet fick färre än var tionde löntagare lön över sjukförsäkringens tak. Idag får mer än var tredje svensk lön som

VEM?

Joakim Palme

- **Ålder:** 57 år, bor i Stockholm
- **Utbildning**: Disputerade 1990 (Pension Rights in Welfare Capitalism).
- **Karriär:** Professor i statskunskap vid Uppsala universitet. Tidigare chef för Institutet för framtidsstudier samt chef för den statliga välfärdskomissionen. Gjort internationell komparativ forskning i socialpolitik sedan 1980-talet.
- **Familj:** Sambo, 3 vuxna barn, son till Sveriges statsminister Olof Palme (1927-1986)

↑ *Många anser att det skulle vara rättvist att begränsa stora pensioner, men erfarenheter från Sverige visar att ett pensionstak ökar ojämlikheten.*

”Jämlikhet straffar dem som sparar. Jag tycker det är ologisk socialpolitik.”

överstiger inkomsttaket, och personer med högre lön tecknar nu allt oftare privat sjukförsäkring.

ALLTID ONT OM PENGAR

– Pensionstaket innebär en fara för populistiska beslut. I praktiken öppnar det portarna för politikerna att göra nedskärningar i socialskyddet, det är ju alltid brist på pengar.

Rättvisa är enligt Palme en fråga som bäst kan besvaras genom att betrakta pensionssystemets grunduppgifter. Då är de stora pensionerna inte ett problem. Tvärtom, det är de små pensionerna som oroar honom.

Splittrad lagstiftning om avtalspensioner är en följd av pensionstaket i Sverige.

Den viktigaste måttstocken på ett pensionssystem är dess förmåga att minska fattigdomen i samhället. Och när man forskar i fattigdom ska man komma ihåg att betrakta pensionen tillsammans med individens hela egendom och alla inkomstkällor.

– Om man sätter alltför låga gränser på inkomst och egendom, kan det hända att vi hamnar i situationer där vissa individer inte alls får pension och måste därför till exempel sälja sitt hus. Det här är problematiskt, systemet straffar då dem som lyckats spara under sin livstid. Jag tycker det är ologisk socialpolitik.

TÄR PÅ KONKURRENSKRAFTEN

Professor Palme påminner att även arbetsmarknaden lider av pensionstaket.

– Pensionstaket i Sverige har bidragit till en mycket splittrad lagstiftning i avtalspensionerna. Detta har i sin tur försvårat arbetskraftens rörlighet mellan branscherna. Vi har många exempel på privata arbetsgivare som inte vågar anställa folk från offentliga sektorn på grund av pensionsriskerna, säger Palme.

På lång sikt minskar pensionstaket alltså på arbetskraftens effektivitet och bidrar till en ökad arbetslöshet. Men har inte Sverige bättre sysselsättning och produktivitet än Finland?

– I internationell jämförelse går det visst bra för Sverige. Men vi kunde ha det ännu bättre om vi inte hade de problem vårt socialsystem orsakar. Ett brett system som täcker alla arbetstagare skulle vara en konkurrensfördel för landet.

FÖRSÄKRINGSBOLAGEN SKOR SIG

Under vintern har man i Finland diskuterat för- och nackdelar med ett pensionstak. Vem skulle dra mest nytta av ett tak?

– Åtminstone försäkringsbolagen skulle dra nytta av taket. Men på basis av erfarenheterna i Sveriges skulle jag säga att förvaltningskostnaderna för av-

talspensioner och privata försäkringar är höga. Och kostnaderna tär alltid på pensionskapitalet.

Förutom försäkringsbolagen skulle även direktörerna av storbolag dra nytta av pensionstaket.

– Om Finland hade pensionstak skulle till exempel Stephen Elops pension vara större. Man skulle troligtvis ha skaffat honom tilläggspension, möjligtvis från ett försäkringsbolag.

– Man måste komma ihåg att han också betalade stora pensionsavgifter. Hans framtida pension betalas inte enbart av arbetstagare, utan också av den nya generationens direktörer som är med i det gemensamma pensionssystemet.

Palme tror inte att pensionstaket som skattemodell skulle tillbringa staten betydande skatteinkomster. Det finns alltför få direktörer med så hög lön i Finland. Eftersom Palme ser pensionen som uppskjuten lön, tycker han att pensionsinkomsten och arbetsinkomsten borde beskattas enligt samma principer.

Den svenska modellen lönar det sig inte att kopiera.

– Sverige har problem med pensionstaket, Finland har inte dem. Jag skulle nog föredra de problem som ni har i det finska pensionssystemet. ■

Högre avgifter med pensionstak

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN (PSC) utredde förra året vad ett eventuellt pensionstak skulle betyda för det finländska pensionssystemet. Enligt utredningen hör pensionstagare med en pension på cirka 2 500 euro i månaden till tiondelen med de högsta pensionsinkomsterna. Medelpensionen i den gruppen motsvarar ungefär löntagarnas medelinkomst.

Arbetspensionen är en försäkring där försäkringsavgiften och pensionsförmånen motsvarar varandra. Därför har man i utredningen beräknat pensionstaket som ett pensionslönetak.

Enligt uträkningar skulle införandet av ett pensionstak inte minska kostnaderna för arbetspensionen förrän om tiotals år. Inflödet av pensionsavgifter skulle däremot minska omedelbart om pensionslönetaket infördes.

Eftersom redan intjänade pensioner enligt grundlagen måste betalas ut, skulle man tvingas höja pensionsavgifterna för dem som nu är i arbetslivet och dem som kommer ut i arbetslivet för att åtgärda avgiftsunderskottet. Höjningen skulle drabba dem vars inkomster är lägre än pensionslönetaket. ■

Promemorian om pensionstaket finns på www.etk.fi.

I Finland betalas få jättepensioner, men en del tycker att en enda är för mycket.

Tänk att få välja sin pensionsnivå själv!

MÅNGA LÖNTAGARE ägnar inte sin kommande pension en tanke. Eller skall vi i rättvisans namn säga, att få löntagare reflekterar över sin pensionspremie, vad pensionen kostar och vem som betalar den. Vi har ett unikt arbetspensionssystem i Finland. Ur en vanlig löntagares synpunkt sker allting automatiskt, då pensionspremien ingår i förskottsinnehållningen. Många kanske inte ens vet att arbetsgivaren betalar en pensionspremie som är betydligt större än den egna andelen som syns på löneremsan.

> *Det finns sådana människor som betalar pension genom tre olika system.*

SITUATIONEN ÄR en annan för företagare och jordbrukare. De är tvungna att ta ställning till sin pension. Företagarnas och jordbrukarnas pensionspremier betalas av företagaren eller jordbrukaren själv. Grunden för premierna finns i en för var och en fastställd FöPL- eller LFöPL-arbetsinkomst. Dessutom är premierna beroende av företagarens ålder på ett motsvarande sätt som för löntagare. Nya företagare får en rabatt på sina premier.

LÖNTAGARENS PENSIONSPREMIER är direkt beroende av lönen och löntagaren kan inte påverka pensionspremiernas storlek. För företagare (FöPL) och lantbruksföretagare (LFöPL) är det annorlunda. Premien fastställs utgående från den arbetsinkomst som företagaren eller lantbruksföretagaren själv uppger. Den behöver alltså inte motsvara den verkliga inkomsten från företags- eller lantbruksföretagsverksamheten. Enligt lag skall arbetsinkomsten förenklat sagt motsvara den lön som man skulle vara tvungen att betala en annan för att utföra samma jobb.

FÖRETAGARE OCH LANTBRUKSFÖRETAGARE tvingas alltså i praktiken att ta ställning till hur stor pension de vill ha. Det är i princip bra och arbetsinkomsten borde anpassas att motsvara de verkliga inkomsterna, med beaktande av betalningsförmåga och den kommande pensionens nivå. Tyvärr blir det i praktiken lätt så, att man ser på saken ur dagens perspektiv, utgående från FöPL- eller LFöPL-avgifterna. Själva pensionen känns avlägsen.

MÅNGA SMÅFÖRETAGARE och lantbruksföretagare har ganska små inkomster. Inkomsterna kan vara så små, att det kan vara svårt att få pengarna att räcka till för det dagliga livet. Detta i all synnerhet om företaget också borde utvecklas. Då är det lätt hänt att man tillämpar en arbetsinkomst som är lägre än de faktiska inkomsterna. Lägre pensionsförsäkringspremier ger mera pengar att röra sig med, antingen privat eller för företagets behov.

TENDENSEN ATT DRA ner på arbetsinkomsten och därmed premierna och den framtida pensionen stärks av att företagare och lantbruksföretagare ofta har lust att ”vara sin egen herre”. Då vill man kanske hellre trygga sin framtid genom att placera själv eller helt enkelt genom att försöka betala bort av företagets skulder. Tyvärr leder det till en låg pension i framtiden, men också på kort sikt kan en alltför lågt lagd arbetsinkomst leda till beklagliga situationer. Arbetsinkomsten fastställs för pensionen, men den ligger också som grund för dagpenningen under föräldraledighet, sjukdom och rehabilitering. Det är alltså all orsak för företagare att tänka på sin arbetsinkomst också ur den synpunkten.

PENSIONSSKYDDET ÄR en helhet. Därför kan och skall man inte ge råd utan att känna till alla detaljer. Det finns sådana människor, som betalar pension genom tre olika system. Då är det stor risk att man missar någon detalj. Huvudsaken är att man som företagare och lantbruksföretagare ser på mera än bara premiernas belopp. ■

Thomas Antas

Studio Ibis

VEM?

Thomas Antas

- Kolumnisten är jordbrukare och frilansöversättare.

Pensionsåldern TUFFAR PÅ UPPÅT

Finland är på väg att kliva på samma pensionståg som de flesta andra EU-länder. Destinationen är en betydligt högre pensionsålder än i nuläget.

TEXT MIKA VIDLUND OCH NIKO VÄÄNÄNEN **ILLUSTRATIONER** JOUKO OLLIKAINEN, TÄHTIKUVIOT

Pensionsåldern är på väg uppåt i de flesta EU-medlemsländer, med undantag av Sverige och Luxemburg där man ännu inte har beslutat höja pensionsåldern under de närmaste åren. Pensionsåldern stiger från dagens 65 år till 67–68 år. De största förändringarna kommer i regel att införas före 2030.

FINLAND INNE PÅ SAMMA SPÅR

De mest vittgående besluten om att anpassa pensionsåldern har fattats av de länder som har bundit pensionsåldern vid den förväntade livslängden.

Förutom i Finland har motsvarande beslut fattats i Nederländerna, Italien, Storbritannien, Grekland, Cypern, Portugal, Slovakien och Danmark. För Cyperns och Greklands del är visserligen detaljerna ännu inte specificerade eller inskrivna i lagen. Tjeckien har valt en speciell lösning som går ut på att pensionsåldern stiger med två månader årligen utan övre gräns eller egentlig bindning till den förväntade livslängden.

> Pensionsåldern är på väg uppåt i de flesta EU-länder. De enda undantagen är Sverige och Luxemburg.
>
> *Niko Väänänen, Pensionsskyddsceentralen*

I Finland innebär kopplingen till den förväntade livslängden att den nedre åldersgränsen för pension enligt aktuella beräkningar kommer att stiga till drygt 67 år fram till år 2050. I pensionsreformen kommer den målsatta pensionsåldern, dvs. den pensionsålder som kompenserar inverkan av livslängdskoefficienten, att stiga ännu mer, till ca 70 år. Danmark beräknas därigenom få den högsta pensionsåldern i OECD-länderna: 72 år.

DEPARTURES

PENSIONSÅLDER ÅR 2050

DANMARK	72 år	
NEDERLÄNDERNA	71 år	
ITALIEN	69 år	9 månader
PORTUGAL	68 år	9 månader
STORBRITANNIEN	68 år	
IRLAND	68 år	
TJECKIEN	67 år	10 månader
FINLAND	67 år	2 månader
POLEN	67 år	
SPANIEN	67 år	
FRANKRIKE	67 år	
TYSKLAND	67 år	
ESTLAND	65 år	
SVERIGE	61 år	

Pensionsåldersgränserna stiger snabbt de närmaste åren i de flesta europeiska länder.

PENSIONERING VID 65 ÅR SOM ETAPPMÅL

Finlands nya riksdag kommer i höst att behandla propositionerna för pensionsreformen, som baserar sig på pensionsförhandlingsgruppens överenskommelse i september 2014. Pensionslagen beräknas ha trätt i kraft 2017.

Enligt överenskommelsen stiger pensionsåldern med tre månader per årskull. Den nedre gränsen för ålderspension kommer successivt att stiga från nuvarande 63 år till 65 år före 2027. Personer födda år 1955 är den första årskullen som höjningen gäller. Årskullen 1962 är den första som har 65 år som lägsta ålder för ålderspension.

Från år 2030 knyts pensionsåldern till hur den förväntade livslängden utvecklas. Med andra ord påverkas höjningen av pensionsåldern av förhållandet mellan arbetslivslängden och pensionstiden. Pensionsåldern stiger med högst två månader per år.

Europeiska kommissionen rekommenderar att EU-länderna binder pensionsåldern vid förväntad livslängd.

Målet är att förhållandet mellan arbetslivslängden – från 18 års ålder till den lägsta möjliga åldern för ålderspension – och tiden i pension – den förväntade livslängden vid den lägsta åldern för ålderspension – förblir oförändrat jämfört med år 2025.

I detta sammanhang utvärderas även ett stort antal faktorer som påverkar arbetslivslängden och arbetspensionssystemets ekonomiska och sociala hållbarhet. Denna utvärdering görs första gången år 2027. Över lag studeras arbetslivskvotens utveckling i trepartssamarbete under social- och hälsovårdsministeriets ledning med 5 års mellanrum.

LOKOMOTIV OCH AUTOMATIK

Bindningen till den förväntade livslängden har gjorts på olika sätt i olika länder. I en del länder stiger pensionsåldern automatiskt, i andra länder krävs pådrivande krafter i form av ett beslut av parlamentet, ministeriet eller arbetsmarknadsparterna.

I Danmark liksom i Storbritannien är det parlamentet som avgör om pensionsåldern ska höjas. I Grekland ska beslut om att justera pensionsåldern underställas social- och finansministeriet för avgörande.

I Nederländerna, Slovakien, Portugal och Italien stiger pensionsåldern automatiskt utifrån den nationella statistikmyndighetens prognoser för den förväntade livslängdens utveckling.

I Slovakien och Portugal justeras pensionsåldern årligen. I de andra länderna görs justeringen antingen vart tredje eller vart femte år.

ARBETE ELLER PENSION?

I sina pensionsrekommendationer för EU-länderna har Europeiska kommissionen förespråkat att pensionsåldern binds till den förväntade livslängden, dock utan att desto närmare specificera på vilket sätt.

Kommissionen har fastställt att pensionsåldern bör stiga på ett sätt som bevarar balansen mellan antalet år i arbetslivet respektive i pension. Detta har tolkats som att den ökade förväntade livslängden inte ska slås fullt ut på pensionsåldern.

I Nederländerna, Slovakien, Italien och Danmark innebär den öka-

Höjningen av pensionsåldern beror på förhållandet mellan arbetslivslängden och pensionstiden.

Mika Vidlund, Pensionsskyddscentralen

de förväntade livslängden inte längre pensionstid, utan pensionsåldern stiger proportionellt i takt med livslängdsökningen.

Men det finns också länder där endast en del av den stigande förväntade livslängden slås ut på pensionstiden. Finland har fattat beslut om att pensionsåldern hos oss ska stiga med c. två tredjedelar av den ökade förväntade livslängden. Inverkan av en ökad förväntad livslängd kan vara mindre än så, men då måste t.ex. sysselsättningsgraden vara tillräckligt hög.

I Portugal stiger pensionsåldern likaså med två tredjedelar av den ökade livslängden. Ett liknande förslag har också förelagts de politiska beslutsfattarna i Sverige. I Storbritannien är grundprincipen att pensionsåldern bör stiga till den grad att pensionstiden utgör en tredjedel av vuxenlivet.

ÅLDERSGRÄNSERNA ÄR EN DEL AV HELHETEN

Även om detaljerna i de nationella lösningarna skiljer sig från varandra är linjen mycket enhetlig. Förändringarna i förväntad livslängd slås ut på pensionsåldern på ett eller annat sätt. Europeiska kommissionen har i olika formuleringar under hela 2010-talet rekommenderat Finland åtgärder för att anpassa den lagstadgade pensionsåldern till förändringar i den förväntade livslängden.

Att höja pensionsåldern är en viktig del av de övergripande åtgärder som i olika länder vidtas för att öka arbetslivslängden. Den lösning som Finland valt ser ut att matcha rekommendationerna väl.

Erfarenheterna visar att man inte kan förbise den vägledande effekt som åldersgränserna har på pensioneringstidpunkten.

För att målen ska nås behövs emellertid också andra vägar, i form av ett antal sidospår som leder fram till samma destination. Med stigande åldersgränser blir det viktigt att människor orkar fortsätta i arbetslivet längre än i dag, eftersom höjningen av pensionsåldern i annat fall kan få negativa konsekvenser inte bara för de försäkrade utan också för pensionssystemens ekonomi, t.ex. i form av stigande utgifter för arbetslöshetspensioner.

Ute i världen ägnas därför allt större uppmärksamhet åt hur äldre arbetstagare orkar i arbetslivet. I Finland har detta redan länge ingått som ett led i det pensionspolitiska beslutsfattandet, och det är viktigt att även detta tåg hålls i rörelse. ■

Skribenterna är från Pensionsskyddscentralen. Kontaktchef Mika Vidlund studerar hur pensionspolitiken förändras i andra länder. Specialsakkunnige Niko Väänänen följer upp pensionspolitiken i EU och är verksam inom de europeiska socialförsäkrarnas paraplyorganisation ESIP.

Medelpensionen

1 588 EURO I MÅNADEN

Pensionstagarna i Finland är redan 1,5 miljoner. De största pensionerna betalas i Nyland.

TEXT ANTTI KARKIAINEN **STATISTIK** HEIDI NYMAN

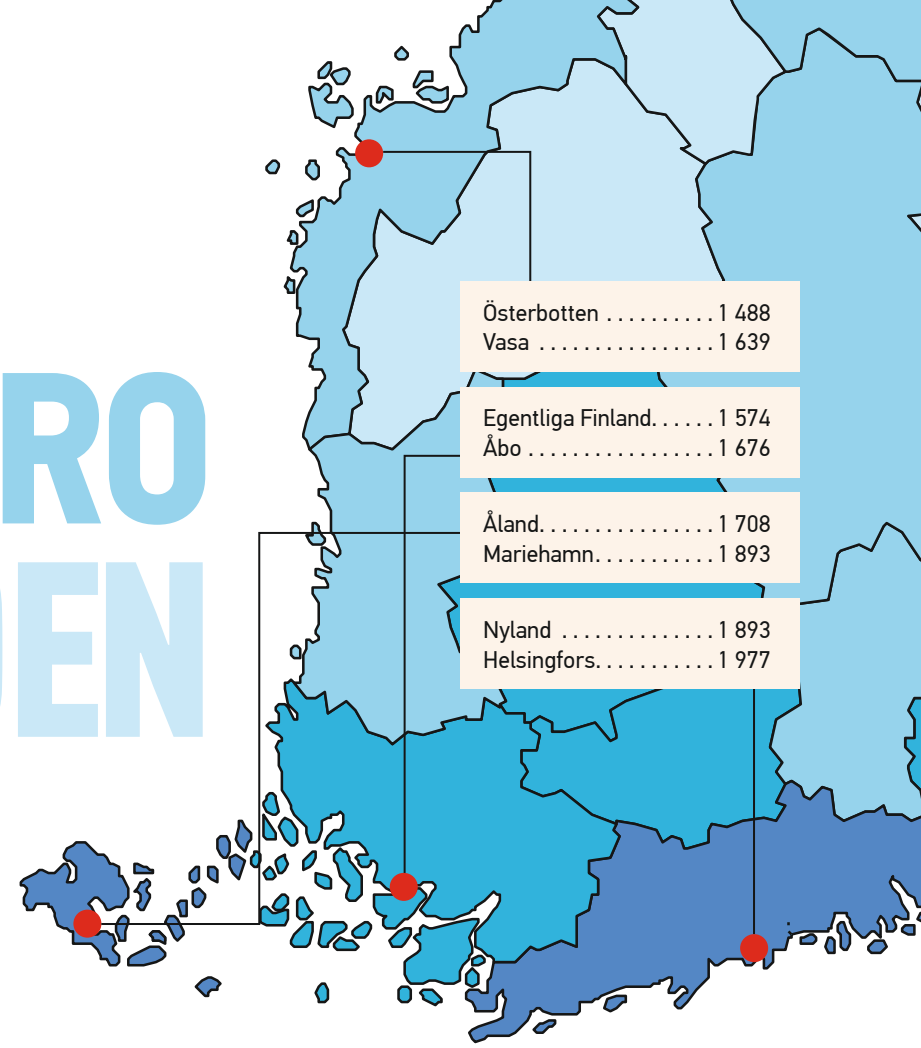

Pensionerna är störst i Nyland, minst i Österbotten

Genomsnittlig totalpension i landskapet, €/mån

- 1 350–1 449
- 1 450–1 549
- 1 550–1 649
- 1 650–
- Landskapscentrum

Pensionsinkomsterna fördelar sig inte jämnt över hela landet. Det finns rätt stora skillnader mellan landskapen.

Som väntat var medelpensionen högst i Nyland, ca 1 893 euro i månaden. Också på Åland var pensionerna högre än genomsnittet i landet (1 708 €).

I hela landet var medelpensionen i fjol 1 588 euro i månaden. I alla andra landskap blir medelpensionen lägre, även om största delen kommer nära medelnivån i landet. De i snitt minsta pensionerna betalades till de lantbruksdominerade Södra och Mellersta Österbotten, mindre än 1 400 euro.

En kommun överträffar alla andra: i Grankulla var medelpensionen 2 959 euro i månaden.

Uppgifterna bygger på Pensionsskyddscentralens och FPA:s statistik.

Medelpensionen i Grankulla: 2 959 € i månaden.

KVINNORS "PENSIONSEURO" ÄR 78 CENT

Män får högre pensioner än kvinnor i genomsnitt. År 2014 var medelpensionen 1 803 euro i månaden bland män och 1 411 euro i månaden bland kvinnor.

Kvinnors medelpension är 78 procent av männens. Kvinnornas "pensionseuro" har ökat med bara fem cent på tjugo år.

Kvinnornas lägre arbetspensioner förklaras av skillnaden mellan könen i fråga om löner och arbetslivslängd. Medräknade är också kvinnor som inte alls har varit i arbetslivet eller har bara tjänat in en liten arbetspension.

EN FJÄRDEDEL AV FOLKET ÄR PENSIONÄRER

Mer än en fjärdedel av finländarna får någon pension, ålderspension, sjukpension, familjepension eller deltidspension.

I fjol betalades sammanlagt ca 27,5 miljarder euro ut i lagstadgade pensioner, varav 24,4 miljarder euro i arbetspensioner.

Arbetspensionssystemet betalade ut arbetspension till 1 422 000 personer. Största delen av dem fick ålderspension. Antalet sjukpensionärer (173 000) var tio tusen mindre än året innan. ■

Vad beskriver medelpensionen?

- Den genomsnittliga pensionen per månad till personer som får arbetspension eller folkpension och bor i Finland.
- De som får deltidspension eller endast familjepension är inte medräknade.
- Uppgifterna bygger på Pensionsskyddscentralens och FPA:s statistik i slutet av år 2014.

PENSIONSREFORMEN FRAMSKRIDER

Förslagen till lagändringar för pensionsreformen är nästan färdiga. Regeringen lämnar sin proposition till riksdagen i höst.

TEXT ANNE IIVONEN **ILLUSTRATION** JOUKO OLLIKAINEN

De nya åldersgränserna för pension gäller dem som är födda år 1955 eller senare. Reformen gäller varken löpande pensioner eller pensioner som tjänats in före år 2017.

Den lägsta åldern för ålderspension höjs fr.o.m. år 2017 med 3 månader per år, tills den är 65 år. Utöver den lägsta åldern beräknas också en målsatt pensionsålder för varje årskull. Från år 2027 knyts pensionsåldern till livslängden och social- och hälsovårdsministeriet fastställer årligen den lägsta pensionsåldern. Pensionsåldern höjs inom både den privata och den offentliga sektorn. De yrkesbaserade pensionsåldrarna inom den offentliga sektorn höjs också.

Lagen om kommunala pensioner, lagen om statens pensioner och pensionslagen för den evangelisk-lutherska kyrkan slås samman till en pensionslag för den offentliga sektorn.

PARTIELL ÅLDERSPENSION införs i stället för deltidspension. Det innebär att man kan ta ut 25 eller 50 procent av sin intjänade arbetspension tidigast vid 61 års ålder. Det spelar ingen roll om man fortsätter att arbeta eller lämnar arbetslivet.

Arbetslivspension är en också en ny pensionsform. Arbetslivspension kan under vissa förutsättningar beviljas den som fyllt 63 år och har en nedsatt arbetsförmåga och har haft tungt och slitsamt arbete i minst 38 år.

ARBETSLIVSPENSIONEN är ett slags sjukpension. För att få arbetslivspension måste man ha en sjukdom, ett lyte eller en skada av någon grad, dvs. arbetsförmågan måste vara nedsatt i någon mån. Bedömningen av tiden i arbete grundar sig på registeruppgifter. I motiveringen till regeringspropositionen beskrivs omständigheter som gör arbetet särskilt ansträngande och slitsamt.

I motsats till invalidpension beaktas den återstående tiden till den lägsta pensionsåldern inte i arbetslivspensionen. Arbetslivspensionens belopp är den pension som sökanden tjänat in tills pensionen börjar.

PENSIONSTILLVÄXTEN blir enhetlig. Den nedre åldersgränsen för intjäning av pension blir 17 år för arbetstagare och 18 år för företagare. Pensionstillväxten är 1,5 procent av årsinkomsten i alla åldersgrupper. Såväl bonustillväxten som den förhöjda tillväxten för vissa åldersgrupper avskaffas.

Ett undantag utgörs dock av 53–62-åringarna, som tjänar in pension enligt 1,7 procent under en övergångsperiod till utgången av år 2025. ■

Läs mer: Pensionsreformen.fi

Tungt arbete som kan ge arbetslivspension

VID BEDÖMNINGEN av belastningen i arbetet beaktas både fysisk och psykosocial belastning. Sådana egenskaper hos arbete som medför ansträngning och slitage ska räknas upp i lagen.

Faktorer som orsakar fysisk eller psykosocial belastning är bl.a. belastande arbetsrörelser, synnerligen krävande interaktivt arbete eller uppgifter med hög risk för olycksfall eller uppenbart hot om våld. Återkommande nattarbete, långa arbetspass och tung skyddsutrustning räknas också upp. ■

Är pensionsåldern en kvarleva?

EUROPA SÖKER EN NY RIKTNING

I Europa börjar man se mer på arbetsförmågan än åldern som kriterium för pension. Men förbättras arbetsförmågan i den takt man tror, frågar pensionslobbaren Wolfgang Schulz-Weidner.

TEXT PETER LINDSTRÖM **FOTO** THIERRY CHARLIER

Den erfarna pensionslobbaren är bekymrad. I Bryssel håller européernas pensionsskydd på att bli i kläm mellan den ekonomiska politiken och den fria konkurrensen. Schulz-Weidner jobbar på de europeiska socialförsäkringsinstitutionernas intressebevakare *ESIP*, bara ett stenkast från Europaparlamentet.

– Kommissionen ser inte längre ålderdomen som en social risk. Enligt kommissionens värderingar ska folk arbeta så länge som möjligt, oberoende av ålder. Till exempel **László Andor,** tidigare kommissionär med ansvar för sociala frågor, anser att en

”En lagstadgad pensionsålder är en föråldrad tanke.”

lagstadgad pensionsålder är en föråldrad tanke. Arbetsförmågan har efterträtt åldern som pensioneringskriterium, säger Schulz-Weidner om den politiska riktningen.

Schulz-Weidner har följt EU:s pensionspolitik sedan mitten av 1990-talet. Han undrar hur lätt EU-kommissionen tror att längre livslängd ska leda till bättre arbetsförmåga och längre arbetsliv.

I Europa råder en illusion om att folk kan arbeta längre och längre.

→ *Wolfgang Schulz-Weidner talar för nationell social trygghet, men känner sig hemma i Bryssels politiska kärna.*

← *Europaparlamentarikerna väljs med direkt folkval vart femte år. Parlamentet har 751 ledamöter.*

Jag misstänker att arbetsförmågan inte förbättras i den takt man tror, suckar Schulz-Weidner.

PENSIONSPOLITIKEN BLEV EKONOMISK POLITIK

Den förändrade attityden till pensionsålder och arbetsförmåga är en följd av EU:s ekonomiska politik. Kriserna i medlemsstaternas offentliga finanser har drivit på förändringen.

EU vill reglera medlemsstaternas pensionssystem mer än idag, eftersom pensionerna utgör en betydande del av många medlemsstaters offentliga ekonomi. Den lagstadgade arbetspensionen i Finland är ett

Pensionslobbare i Bryssel

ESIP – European Social Insurance Platform

- Intressebevakare för de lagstadgade socialförsäkringsinstitutionerna.
- Finländska medlemmar är Pensionsskyddscentralen, Olycksfallsförsäkringsanstalternas förbund och Arbetslöshetsförsäkringsfonden.

www.esip.eu

AEIP – The European Association of Paritarian Institutions

- Intressebevakare för arbetsmarknadsorganisationernas social- och pensionsförsäkringsin-stitutioner.
- Finländsk medlem är Arbetspensionsförsäkrarna Tela, medan Arbetslöshetsförsäkringsfonden är samarbetspartner.

www.aeip.net

PensionsEurope

- Intressebevakare för yrkes- och branschanknuten tilläggspensionsförsäkring.
- Finländsk medlem är pensionsstiftelseföreningen Eläkesäätiöyhdistys – ESY ry.

www.pensionseurope.eu

undantag: i nationalräkenskaperna räknas pensionerna som en del av den offentliga ekonomin, men i praktiken har pensionspengarna separerats från statsbudgeten.

– Finland känner kanske inte av ett likadant skuldtryck som t.ex. Belgien, som kommissionen som bäst uppmanar att höja pensionsåldern. Men Finland kan lätt hamna i samma situation, se er för.

FRI FÖRSÄKRINGSMARKNAD

– Kommissionen har som mål att i synnerhet utveckla arbetsmarknadspensionerna och de frivilliga pensionsförsäkringarna. Sådana sköts huvudsakligen av försäkrings- och fondbolag. Kommissionen anser att det lagstadgade, skattefinansierade pensionsskyddet ska vara minimalt och bara motverka pensionärsfattigdom.

Den andra och tredje pelarens pensioner är viktiga för kommissionen för att de sällan är obligatoriska för alla. De omfattas av den fria konkurrensen inom EU. En enorm europeisk marknad kan öppnas för försäkrings- och finansbolagen.

– Finlands anslutningsfördrag har skyddat ert nationella pensionsskydd på ett smart sätt. Redan på 1990-talet tvingade EU t.ex. de franska lantbruksproducenternas tilläggspensionssystem Coreva att bli en del av den fritt konkurrerande försäkringsverksamheten.

> ”Finlands anslutningsfördrag har skyddat er nationella pension på ett smart sätt.”

ARBETSPLATS UNDER OSTKUPAN

Den fria rörligheten för medborgare är en av EU:s grundprinciper, och det märks här. Mer än en tredjedel av invånarna i Bryssel är utlänningar. EU, Nato och andra internationella organisationer sysselsätter nästan 40 000 personer.

VEM?

Wolfgang Schulz-Weidner

- **Ålder:** 59 år
- **Utbildning:** Jurist, har disputerat om genforskningens betydelse för rättssystemet och socialförsäkringen Ständig representant för de tyska socialförsäkringsinstitutionernas intressebevakare Deutsche Sozialversicherung i Bryssel sedan år 1996, pensionspolitisk rådgivare vid ESIP sedan år 2002
- **Familj:** Sambo
- **Intressen:** Matlagning tillsammas med vänner, historia, musik, frimärks- och mineraliesamlande

↑ *Ett stycke Berlin i Bryssel. En bit av muren utanför parlamentet, nära Schulz-Weidners arbetsplats.*

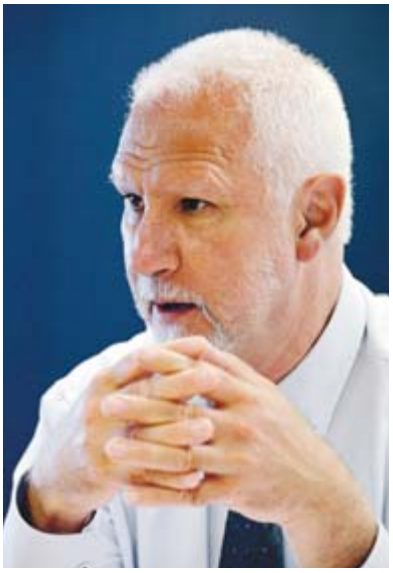

← *– ESIP är på en annan linje än kommissionen. Vi vill att medlemsstaterna fortsättningsvis själva får besluta om den sociala trygheten, säger Wolfgang Schulz-Weidner.*

– Jag älskar den här staden och människorna här, säger Wolfgang Schulz-Weidner. –Bryssel är ett mångspråkigt och mångkulturellt centrum för internationell politik. Det kräver dock tid och avslöjar långsamt sina pärlor.

Schulz-Weidner ser sig själv som privilegierad. Stationeringsorten i Europas kärna ger nya tankar om socialförsäkringen så gott som varje dag.

– Men Bryssel är också en konstgjord organism som andas av byråkrati och saknar kontakt med verkligheten utanför. Vi byråkrater brukar skämta om att vi lever här som under en ostkupa. ■

Finska arbetspensioner är skyddade mot gränsöverskridande konkurrens

ARBETSPENSIONSFÖRSÄKRINGENS ställning bestämdes när Finland anslöt sig till EU år 1995. Till anslutningsfördraget fogades en klausul som håller pensionsanstalterna inom den privata sektorn utanför EU:s livförsäkringsdirektiv.

Arbetspensionsförsäkringsbolagen får endast bedriva lagstadgad arbetspensionsförsäkring. De får inte konkurrera om annan försäkringsverksamhet med andra försäkringsbolag.

UTLÄNDSKA PENSIONSBOLAG får bedriva verksamhet i Finland, men endast enligt finsk lagstiftning.

Det finska arbetspensionssystemets EU-rättsliga ställning är etablerad och erkänd. EU-kommissionen kan ifrågasätta den endast om Finland självt ändrar regleringen och verkställigheten av det lagstadgade arbetspensionssystemet på ett väsentligt sätt, t.ex. använder arbetspensionsfonderna till annat än pensioner. ■

PENSION FÖR UTLANDSARBETE
enligt arbetslandets lagar

Allt fler finländare arbetar utomlands och tjänar också in arbetspension där.

TEXT ANNE IIVONEN

Det är viktigt att både arbetstagaren och arbetsgivaren vet till vilket land de ska betala försäkringsavgifterna för arbete utomlands. Pensioner, sjukdagpenning och barnbidrag mm. bestäms enligt lagstiftningen i det land dit försäkringsavgifterna betalas.

EU-förordningen om social trygghet bestämmer i vilket land en person försäkras, när hen rör sig mellan EU-länderna.

– Rätten till förmåner, såsom arbetspension, bestäms enligt den nationella lagstiftningen i respektive land. I EU-förordningen förutsätts dock att personerna behandlas likvärdigt, konstaterar utvecklingschef Minna Levander på Pensionsskyddscentralens juridiska avdelning.

I EU-länderna är utgångspunkten att en person försäkras och får förmåner endast i ett land i sänder. Huvudregeln är att det är arbetslandets lagstiftning som tillämpas. Även i de fall där en person normalt arbetar i två eller flera länder ska lagstiftningen i endast ett land tillämpas på personen.

Finland har också bilaterala överenskommelser om social trygghet med några länder utanför Europa.

-Också i överenskommelserna är huvudprinciperna att personer ska behandlas likvärdigt och försäkras i endast ett land i sänder. Överenskommelserna kan vara olika, men alla innehåller åtminstone bestämmelser om pensioner, säger Levander.

Om det inte finns någon överenskommelse, är det möjligt att personen försäkras i båda länderna. ■

Huvudprinciper: likvärdig behandling och försäkring i bara ett land.

Vem är en utsänd arbetstagare?

- Det viktigaste undantaget från principen om försäkring i arbetslandet gäller arbetstagare som blivit utsända för att arbeta utomlands en tid.
- En utsänd arbetstagare är en person som är anställd hos en finsk arbetsgivare. men arbetar tillfälligt utomlands. Då gäller finsk socialförsäkring. Personen får finsk arbetspension och bosättningsbaserade FPA-förmåner. Försäkringsavgifterna betalas också till Finland.
- I dessa fall behövs ett A1-intyg som bevisar att personen omfattas av socialförsäkringslagstiftningen i Finland. Detta gäller om personen skickas till ett EU- eller EES-land eller Schweiz. Om personen skickas till ett avtalsland, utfärdas ett intyg som visar att personen omfattas av finsk lagstiftning.

Utsänd?

A1-intyg behövs

ANTALET ANSÖKNINGAR om intyg om tillämplig lagstiftning för utsända arbetstagare har nästan fördubblats på tio år hos Pensionsskyddscentralen. Ca en fjärdedel av intygen utfärdas för arbete i flera länder.

I fjol inkom fler än åtta tusen ansökningar På tio år har antalet ansökningar ökat från ca 4 700 till nästan det dubbla.

Åren 2013–2014 utsändes flest arbetstagare från Finland till Sverige, Norge, USA, Spanien, Tyskland och Schweiz.

TILL FINLAND kommer också allt fler utsända. I fjol registrerades mer än 19 000 A1-intyg för arbetstagare som sänts till Finland från något annat EU-land.

Året innan registrerades ännu fler. Då kom det nästan 26 000 utländska socialförsäkringsintyg för arbetstagare som sänts till Finland.

Flest utländska A1-intyg kom från Estland, Polen, Tyskland och Litauen. Det är möjligt att Pensionsskyddscentralen inte får kännedom om alla intyg som utfärdats i andra länder.

EU-KOMMISSIONEN för statistik över utsända arbetstagare på EU-nivå. Den visar att det inom EU/EES-området år 2012 utfärdades sammanlagt ca 1,6 miljoner intyg om tillämplig lagstiftning. Året därpå ökade antalet till ca 1,8 miljoner.

Mest utsända arbetstagare inom EU-området arbetar inom byggbranschen (44 procent). En tredjedel arbetar inom servicebranschen. Andelarna i olika länder varierar enligt det ekonomiska läget. I en del länder utgör byggbranschens andel klart mer än hälften av alla utsända arbetstagare.

Dessutom ökar andelen personer som arbetar i två eller flera länder i hela EU. ■

Källa: Pensionsskyddscentrlaen

Svagare förtroende för pensionsskydet

Folkets förtroende för att pensionssystemet klarar av sin uppgift har minskat. Bara hälften av finländarna tror på att pensionen garanterar en skälig utkomst i ålderdomen.

Olli Häkämies

MERVI TAKALA
Specialforskare
Pensionsskyddscentralen

FOLKETS FÖRTROENDE för pensionssystemet har mätts två gånger på Pensionsskyddscentralen, åren 2011 och 2014. Med nästan alla mått mätt har finländarnas förtroende för pensionsskyddet och pensionssystemet minskat under tre år.

År 2014 trodde man klart mycket mindre än föregående gång att pensionen garanterar en skälig inkomst i ålderdomen (figur 1). Av dem som svarat ansåg 54 procent att pensionen garanterar en skälig ålderdomstrygghet. Av kvinnorna var mindre än hälften av den åsikten. Tre år tidigare trodde 62 procent av dem som svarade att ålderspensionen kommer att räcka till en skälig utkomst. Att pensionen garanterar en skälig utkomst om personen blir arbetsoförmögen, är något som 37 procent av dem som svarade höll med om. Andelen som höll med påståendet var betydligt högre den tidigare gången. skillnaden mellan de två mättidpunkterna är 10 procentenheter. Av kvinnorna håller nu endast en tredjedel med påståendet, av männen 42 procent.

Påståendet att pensionen garanterar en skälig utkomst om en familjeförsörjare dör får medhåll av endast 29 procent av dem som svarat. De i de högre åldersgrupperna var sällan av samma åsikt, andelen av dem som höll med hade bland dem sjunkit med ca 20 procentenheter.

Pensionssystemet anses rättvist av 30 procent av finländarna.

EGNA ERFARENHETER av pensioner ökade förtroendet. De som redan pensionerats var oftare av den åsikten att de utlovade pensionerna kommer att kunna betalas ut i framtiden. De förvärvsarbetande litade avsevärt mindre på detta. Endast var fjärde förvärvsarbetande trodde att pensionerna kommer att kunna betalas i framtiden.

Finländarna anser inte att pensionssystemet är rättvist. I fjol ansåg 30 procent av dem som svarade att pensionssystemet är rättvist och av annan åsikt var 58 procent (figur 2).

I mätningen för tre år sedan var 36 procent av dem som svarade av den åsikten att pensionssystemet är rättvist. Speciellt hade andelen minskat bland män.

UNGA MÄNNISKORS uppfattning om huruvida pensionsskyddet är rättvist var nu på en lägre nivå än den var vid föregående mätning (figur 3). De allra yngsta av dem som svarade var ändå oftare än de i medelåldern av den åsikten att pensionssystemet är rättvist. I gruppen högt utbildade var nu andelen som var av den åsikten att pensionssystemet är rättvist på en betydligt lägre nivå än i den föregående mätningen, men ändå fortfarande på en högre nivå än i de andra utbildningsgrupperna. I och med att befolkningen åldras är oron för de ungas betalningsbörda något som lyfts fram allt oftare. I enkäten framfördes påståendet ”yngre generationer får betala för mycket för pensionerna”. Tidigare ansåg sextio procent av dem som svarade att de yngres betalningsbörda är för stor. Mellan män och kvinnor fanns inga stora skillnader i hur de förhöll sig till påståendet. År 2014 hade andelen som var av samma åsikt sjunkit till 53 procent och speciellt kvinnorna var nu mer sällan av samma åsikt.

Figur 1:

Andel som är av samma åsikt med påståendet

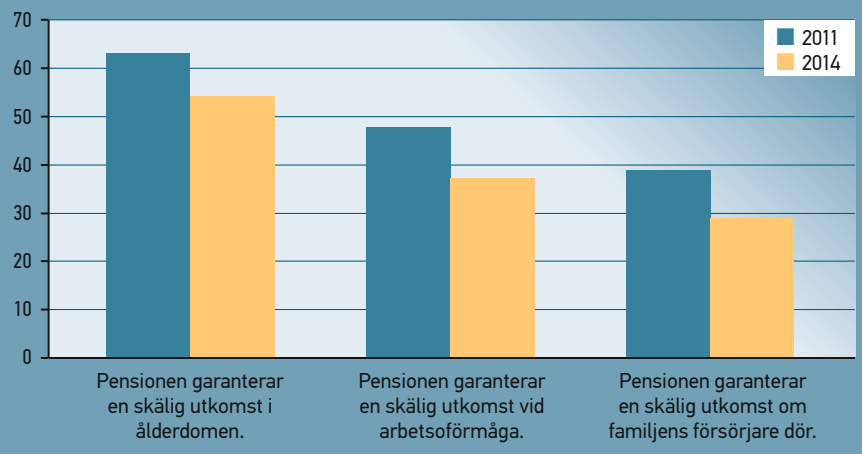

Jämfört med den tidigare mätningen hade de äldres attityder ändrats: år 2011 var 48 procent av de som fyllt 65 år av den åsikten att de yngres betalningsbörda var för stor, medan nu var bara 29 procent av den åsikten. De yngre höll oftare med påståendet än vad de äldre åldersgrupperna gjorde.

FOLKETS FÖRTROENDE för pensionsskyddet är på en betydligt lägre nivå än vad det var för tre år sedan. Förtroendet eller misstroendet för pensionsskyddet bedömdes i svaren utifrån egna erfarenheter och även utifrån den offentliga debatten.

Enligt svaren sänker det svaga allmänna ekonomiska läget och den kritiska uppmärksamhet med vilken pensioner behandlas i offentligheten förtroendet för pensionsskyddet. ■

Rapporten på webben: Mervi Takala, Luottamus eläketurvaan vuosina 2011 ja 2014. Eläketurvakeskuksen raportteja 04/2015. Ladda ner på www.etk.fi

Figur 2:

Andel som håller med påståendet ”Pensionssystemet är rättvist” fördelad enligt ålder och kön

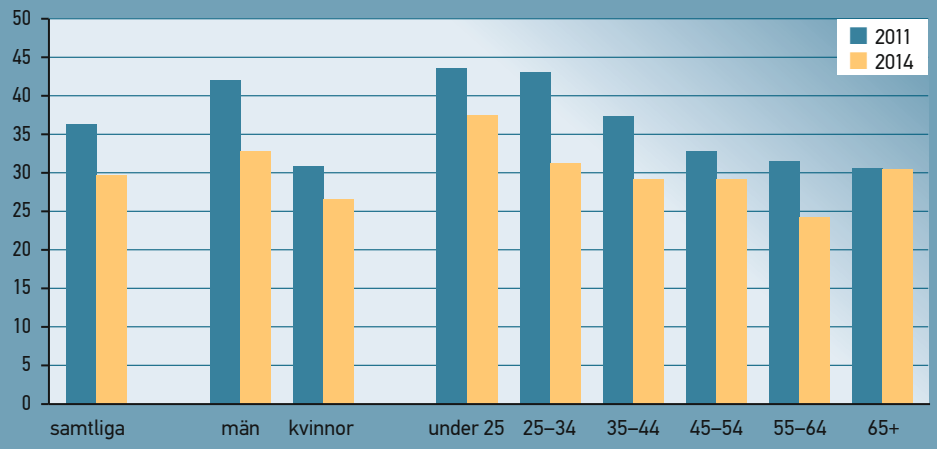

Figur 3:

Andel som håller med påståendet ”Yngre generationer får betala för mycket för pensionerna” fördelad enligt ålder och kön

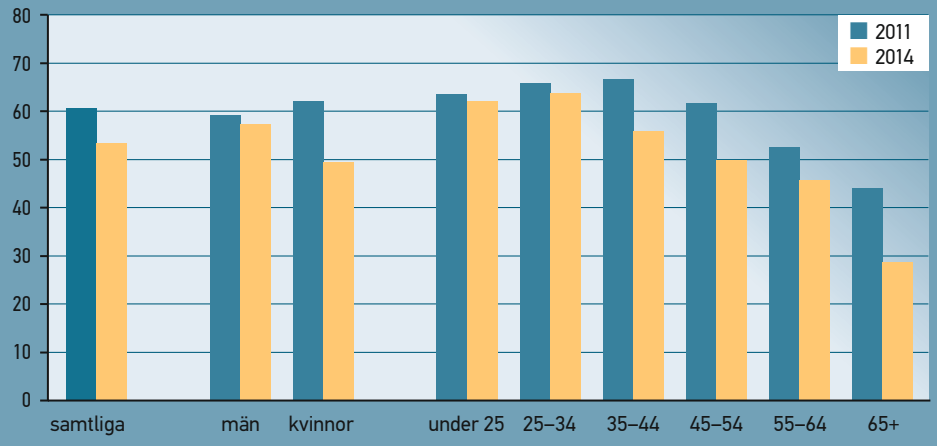

Förtroendet har mätts

- Förtroendet för pensionsskyddet har undersökts av Pensionsskyddscentralen åren 2011 och 2014. I båda enkäterna var svarens antal över 2 000. Enkäten sändes till finländare i åldern 18-67 år.

Jorden Runt

Pensionsnyheter från olika källor jorden runt och presentationer av pensionssystemen i andra länder. Läs mer på **www.etk.fi.**

Kari Lindstedt
Informatiker
Peter Lindström
Informatör

STORBRITANNIEN

Kyrkan slutar investera fossilt

ETT AV VÄRLDENS mest välbärgade religiösa samfund, Church of England, ska sälja sina investeringar i bolag som är en risk för klimatet, skriver Dagens Nyheter.

Enligt kyrkans råd för etiska investeringar har Church of England ett moraliskt ansvar att tala och handla för både miljön och rättvisan gentemot världens fattiga, som är sårbarast för klimatförändringar.

Kyrkan planerar nu att sälja aktier i bland annat bolag som utvinner kol eller olja ur tjärsand. Också bolag som använder mycket energi kan hamna på säljlistan.

Kyrkan kommer i framtiden inte att investera i företag som får mer än tio procent av sina inkomster från olja och kol.

DN 1.5., Independent 1.5.

SVERIGE

Invandring räddar ekonomin

FRAMTIDEN BLIR dyr och grå. I dag går det i Europa en pensionär på fyra yrkesverksamma personer i åldern 15-64. Om cirka 30 år kommer antalet yrkesverksamma personer vara två. I Sverige kommer försörjningsbördan också att försämras, men inte lika mycket som i andra länder, skriver Dagens Industri.

Antalet sysselsatta i Sverige bedöms till skillnad från EU-snittet att växa ända till år 2060. Orsaken är en högre invandring än i de flesta andra EU-länderna. Arbetskraft som kommer utifrån hjälper Sverige klara av de demografiska utmaningarna. Kostnadstrycket på välfärden blir därför lindrigare för svenskarna.

Sverige toppar många viktiga parametrar för att klara den framtida försörjningen av den kraftigt ökande äldre befolkningen, visar EU-kommissionens färska rapport.

DI 17.5.

NEDERLÄNDERNA

Framtiden på tapeten

NEDERLÄNDERNAS pensionssystem ska förnyas. I landet pågår nu ett omfattande utredningsarbete om reformens riktlinjer. Kärnfrågan är hur pensionssystemet ska klara av den ökande livslängden.

Social- och ekonomirådet SER har utvecklat olika reformförslag. Bland de viktigaste är att pensionssystemet utvecklas från ett förmånsbaserat system till ett premiebaserat system. Pensionens storlek baseras då på de inbetalda pensionsavgifterna och avkastningen.

Pensionssystemet ska också i fortsättningen vara obligatoriskt för alla och innehålla gemensamt ansvar för dödlighetsriskens utveckling. Det betyder att arbetstagarna och arbetsgivarna delar jämnt på eventuella framtida förhöjningar av pensionsavgiften.

SER publicerar sitt slutliga förslag på försommaren.

IPE March 2015

LANDSPRESENTATION

ESTLAND

- **Befolkning:** 1 320 000
- **Förväntad livslängd:** kvinnor 81,3, män 72, 7 år (2013)
- **Medelpension:** 375 €/mån (2015)
- **Pensionsålder:** kvinnor 62 år 6 månader, män 63 år.

Pensionsåldern höjs till 65 år

I ESTLAND ÄR MÄNNENS pensionsålder 63 år och kvinnornas 62,5 år. Pensionsåldern höjs till 65 år före år 2026.

Pensionerna i Estland är ännu relativt små, men ökar snabbt. Under de senaste 10 åren har pensionerna höjts med sju procent om året i genomsnitt. Medelpensionen har trefaldigats sedan år 2000.

Det lagstadgade pensionssystemet består av folkpension och arbetspension, som indelas i inkomstpension och fondpension. Inkomstpensionerna finansieras genom ett fördelningssystem. Tilläggspensioner spelar en liten roll.

Arbetsgivarna betalar en pensionsavgift på 20 procent som används till att bekosta inkomstpensionen. De försäkrade har personliga fondpensionskonton, dit staten betalar en avgift på fyra procent och arbetstagarna en avgift på två procent.

En förutsättning för beviljande av ålderspension är minst 15 års försäkringstid. Inkomstpensionen har en jämnstor grunddel, utöver vilken det betalas pension som tillvuxit enligt arbetsår och inbetalda avgifter. Familjepension beviljas i allmänhet endast barn. En liten folkpension (158 euro/mån) betalas till dem som inte har rätt till annan pension.

Socialförsäkringsmyndigheten administrerar folkpensionerna och inkomstpensionerna. Fondpensionerna administreras däremot av privata pensionsfonder. Varje bolag erbjuder minst tre fonder med olika risknivåer. Den som vill kan byta fond tre gånger om året.

RYSSLAND

Ett nödrop för fonderingen

EN GRUPP ryska näringslivstoppar vill rädda det som räddas kan av arbetspensionsfonderna.

Centralbankschefen Elvira Nabiullina anser att fonderingen säkerställer att landet överlag har en kapitalmarknad och långa pengar.

För fortsatt fondering vädjade också vicepremiärminister Igor Shuvalov. Ryssland går en dyster framtid till mötes, om man återgår till ett pensionssystem som enbart bygger på fördelningsprincipen, anser de som undertecknat vädjan.

I Ryssland inleddes redan år 2002 en pensionsreform där pensionssystemet ändrades till delvis fonderande. De delar som borde fonderas har dock redan i två års tid styrts till statsbudgeten.

Moscow Times 2.4.

INDIEN

Äldre får det sämre

LIVET HAR BLIVIT svårt för de äldre i Indien, som har den näst största befolkningen i världen.

Enligt medborgarorganisationen HelpAge Indian har varannan åldring blivit illa behandlad av sin egen familj. Traditionellt har indierna högaktat de gamla, men samhällets snabba förändring har rivit upp värderingarna och familjerollerna.

Samtidigt ökar medellivslängden kraftigt i landet. År 1960 var den förväntade livslängden för en indier 40 år. Idag har en nyfödd 70 år framför sig.

FN förutspår att åldringarnas antal kommer att tredubblas fram till år 2050.

I Indien är många äldre ekonomiskt beroende av sina barn. Endast 11 procent får pension.

Inter Press Service 2.4.

Arbetspensions-utdragen på posten

ARBETSPENSIONSUTDRAGET innehåller uppgifterna om mottagarens alla pensionsgrundande inkomster. Med på utdraget finns uppgifterna fram till slutet av föregående år, den här gången alltså till slutet av år 2014.

De som arbetar inom den privata sektorn får ett utdrag med posten vart tredje år. I år postas utdrag till dem som är födda i september-december. De första utdragen postas i maj. Brev med arbetspensionsutdrag skickas till personer som är 18-67 år gamla och bosatta i Finland.

På webben kan man när som helst kontrollera sitt uttag, antingen på sin egen pensionsanstalts webbplats eller på www.arbetspension.fi.

Anställda inom den offentliga sektorn kan kontrollera sitt utdrag på Kevas webbtjänst. ■

57,10 EURO

ARBETSGIVAREN ska arbetspensionsförsäkra en anställd i åldern 18-67 år, om lönen överstiger 57,10 euro.

Gränsen är så låg att praktiskt taget allt förvärvsarbete ger pension. ■

iStock

Skrivtävling: Hur borde arbetspensionen ordnas?

TIDSKRIFTERNA Arbetspension och Työeläke fyller 50 år i år. Jubileet firas med en skrivtävling.

- Ta ställning och måla upp din vision om arbetspensionens framtid. Stilen är fri, säger chefredaktör **Kati Kalliomäki**.

Den bästa visionen belönas med ett spa-paket värt 300 euro. ■

Välkommen att delta i tävlingen!
Tidskriften Arbetspension
Pensionsskyddscentralen

Gör så här:

Skriv fritt om hur du skulle bygga upp ett arbetspensionssystem. Formen är fri, endast längden är begränsad.

- Texten får vara högst 3 400 tecken lång (inklusive mellanslag).
- Skicka texten per e-post som bilaga senast fredagen 4.9 till tyoelake-lehti@etk.fi
- Rubricera e-brevet med "Skrivtävling" och ditt namn.
- Kom ihåg att lägga till dina kontaktuppgifter (namn, postadress, telefonnummer och e-postadress).

Skrivtävling: Bästa pensionssystemet

Bättre samarbete hjälper partiellt arbetsföra tillbaka till jobbet

Pensionsskyddscentralen har undersökt hur de som ska hjälpa partiellt arbetsföra personer tillbaka ut i arbetslivet upplever samarbetet, informationsgången och fördelningen av ansvaret mellan olika aktörer.

Det är ofta många aktörer inblandade, t.ex. företagshälsovården, arbetsplatsen, arbetspensionsanstalten, FPA, tjänsteproducenter inom rehabilitering, specialsjukvården, arbets- och näringsbyrån och servicecentret för arbetskraften. Svårast är det att betjäna partiellt arbetsföra personer som är arbetslösa och saknar tillgång till företagshälsovård, ansåg de som svarade.

Det behövs individuella stödpersoner med ett långsiktigt helhetsansvar för rehabiliteringsprocessen. Läkare borde få utbildning om de tjänster som finns för partiellt arbetsföra. ■

Källa: Jyri Liukko och Niina Kuuva: Toimijoiden yhteistyö työkykyongelmien hallinnassa. Eläketurvakeskuksen raportteja 03/2015.

EU:s pensionspolitik uppstår i många kanaler

EU:s pensionspolitik skapas genom samverkan mellan den ekonomiska politiken, sysselsättningspolitiken och socialpolitiken. Beslut som gäller ekonomi, sysselsättning och social trygghet fattas huvudsakligen nationellt. På EU-nivå kommer man dock överens om gemensamma kriterier, rekommendationer och riktlinjer för att styra den nationella politiken. De gäller ofta också reformer av de nationella pensionssystemen.

Ärenden som gäller EU-kommissionens och medlemsstaternas pensionspolitik bereds på generaldirektoratet för sysselsättning och socialpolitik. För beredningen av ärenden som gäller pensionssystemens finansiella hållbarhet står generaldirektoratet för ekonomi och finans. Frågor som gäller tilläggspensionsskydd bereds också på generaldirektoratet för den inre marknaden.

Av rådets arbetsgrupper är den ekonomisk-politiska Working Group och Ageing Populations and Sustainability (AWG) och den socialpolitiska Indicators' Sub-Group (ISG) viktiga för pensionsfrågor.

AWG utarbetar med några års mellanrum en uppskattning av ökningen av medlemsstaternas offentliga utgifter till följd av befolkningens åldrande. Arbetsgruppen publicerade sin senaste rapport i maj. ISG tar fram indikatorer som mäter pensionsskyddets tillräcklighet. En ny rapport om det publiceras i sommar. ■

Thinkstock

Inom EU bestäms socialpolitiken allt mer ingående i både gemensamma arbetsgrupper och kommissionens rekommendationer för medlemsstaterna.

Källa: PSC, Tela
Närmare: www.etk.fi

Lasse Koskinen utnämnd till professor i försäkringsvetenskap

FIL. DR Lasse Koskinen har utnämnts till professor i försäkringsvetenskap vid Tammerfors universitet fr.o.m. den 1 augusti.

Han har arbetat vid Försäkringsinspektionen och Finansinspektionen i lednings- och sakkunniguppgifter. Han har också arbetat som statistiker vid Konjunkturinstitutet i Stockholm, som matematisk expert på Pensionsskyddscentralen och som konsult på Model IT.

I den akademiska världen har han arbetat med undervisning och forskning vid Tammerfors universitet och Tammerfors tekniska universitet. Sedan år 2006 innehar han en docentur i försäkrings- och placeringsverksamhetens metoder vid Aalto-universitetet. ■

UTNÄMNINGAR

Elo

- Ekon. mag. **Satu Huber** har utnämnts till verkställande direktör för Elo fr.o.m. 1.6.2015. Hon har arbetat som vice verkställande direktör för bolaget sedan det grundades, fr.o.m. 1.1.2015.

- Fil. mag. **Eija Kaipainen-Perttula** har utnämnts till utvecklingsdirektör vid Elos enhet kundrelationer och kanaler. Hon har tidigare arbetat på Varma.

- Ped. mag. **Hilkka Malinen** har utnämnts till medlem av ledningsgruppen och direktör med ansvar för Elos personaltjänster. Hon har tidigare arbetat som personaldirektör i bolaget.

- Pol. lic. **Anu Suutela-Vuorinen** har utnämnts till arbetshälsodirektör vid Elo fr.o.m. 20.4. Hon har tidigare arbetat på Ilmarinen.

Ilmarinen

- **Simo Mattinen** har utnämnts till säkerhetschef. Han ansvarar bl.a. för Ilmarinens företagssäkerhetsärenden och koordineringen av dem.

Keva

- Pol. mag, **Jouni Kempas** har utnämnts till kommunikationschef för Keva fr.o.m. 1.5. Han kommer närmast från Penningsautomatföreningen RAY.

- Jur. lic., ekon. mag. **Markus Mankin** har utnämnts till Compliance Officer vid Keva fr.o.m. 7.4. Han har tidigare arbetat bl.a. på KT Kommunarbetsgivarna och Ilmarinen.

Pensionsskyddscentralen

- Magistern i hälsovetenskaper **Tiina Palotie-Heino** har utnämnts till statistikchef på planeringsavdelningen fr.o.m. 1.3. Hon kommer närmast från Institutet för hälsa och välfärd.

NF 7 2

Pensionsskyddscentralens publikationer

Dessa och många fler hittar du på **www.etk.fi/publikationer**

Fickstatistik

I Fickstatistiken finns central statistik över pensionsskyddet. Dessutom innehåller den uppgifter om hela den sociala tryggheten och om befolkningen i Finland. Publikationen ges ut på finska, svenska och engelska.

Pensioneringsåldern inom arbetspensionssystemet i Finland 2014

I rapporten studeras pensioneringsåldern med hjälp av ett mått som tagits fram för detta ändamål, den förväntade pensioneringsåldern. I publikationen presenteras definitionen på och beräkningssättet för den förväntade pensionsåldern och beskrivs dess utveckling åren 1996–2014.

Författare: *Jari Kannisto*

Statistik över pensionstagarna i Finland efter kommun 2014

Publiken innehåller kommun- och landskapsvis framställda uppgifter om antalet pensionstagare, medelpensionerna och pensionsutgiften. Statistiken har publicerats från och med år 1993. Uppgifterna i den grundar sig på Pensionsskyddscentralens och Folkpensionens register.

Serie: *Finlands officiella statistik: Socialskydd 2015*

Luottamus eläketurvaan vuosina 2011 ja 2014

I rapporten studeras finländarnas åsikter om pensioner, pensionssystemets måluppfyllelse, pensionssystemets funktion, rättvisan och jämlikheten inom pensionssystemet. Den bygger på enkäter bland 18-67-åringar åren 2011 och 2014. På finska, sammanfattning på engelska.

Författare: *Mervi Takala*
Serie: *Eläketurvakeskuksen raportteja 04/2015*

Prenumerera på vårt nyhetsbrev! www.etk.fi/nyhetsbrev